

EĞİTİM VE ÖĞRENİM HAKKININ BİR SINIRI OLARAK EVLENME YASAĞI

*Doç. Dr. Cemil KAYA**

GİRİŞ

Eğitim ve öğrenim hakkı ile evlenme hakkı bazı durumlarda karşı karşıya gelebilmektedir. Bu durumlarda bu iki temel hak arasındaki hassas denge sağlanması önem arz etmektedir. Gerçekten de bazı durumlarda bireylerin eğitim ve öğrenim görmeleri nedeniyle evlenmeleri yasaklanabilmektedir. Diğer bir ifadeyle eğitim ve öğrenim, belirli bir süreyle, evlenme hakkına bir sınır getirebilmektedir. Bu durumda devlet tarafından yapılacak olan düzenlemelerde, belirli bir süreyle de olsa, bireylerin bu haklardan birini diğerine tercih etmesi beklenmektedir. Hiç şüphesiz yapılacak olan bu düzenlemelerin en başta uluslararası standartlara ve kanunlara uygun olması ve de demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olması gerekmektedir.

İşte bu makalede kısaca eğitim ve öğrenim hakkı ile evlenme hakkına ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde yer alan hükümlere, ulusal hukukta yer alan düzenlemelere ve konuyla ilgili *Danıştay* kararlarına yer verilecektir.

I. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde ve Ulusal Hukukta Durum

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde konuyla ilgili olarak bir taraftan "eğitim hakkı", diğer taraftan "evlenme hakkı" ön plana çıkmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 1 Nolu Protokolünün "eğitim hakkı"na ilişkin 2. maddesinde, "*hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında üstlendiği görevlerin yerine getirilmesinde, ana-babanın bu eğitimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama hakkına saygı gösterir*" hükmü yer almaktadır¹. Bu madde, diğerle-

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

¹ "No person shall be denied the right to education. In the exercise of any functions which it assumes in relation to education and to teaching, the State shall respect the right of

riyle birlikte, Sözleşmenin ek maddeleri olarak kabul edilir. Görüldüğü gibi madde, esas itibarıyla, herhangi bir ayırım yapmaksızın hiç kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağını ifade etmekte ve bu konuda devlete pozitif bir yükümlülük getirmektedir.

2. Yine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11 Nolu Protokolü ile değiştirilmiş “evlenme hakkı” başlıklı 12. maddesi, “evlenme çağına² gelen erkekler ve kadınlar, bu hakkın kullanımını düzenleyen ulusal yasalara uygun olarak, evlenme ve aile kurma hakkına sahiptir” hükmünü taşımaktadır³. Dikkat edileceği üzere burada, evlenme ile ilgili olarak “bu hakkın kullanımını düzenleyen ulusal yasalara uygun olarak” kaydı bulunmaktadır. O halde her şeyden önce evlenme konusunda ulusal mevzuatın öngördüğü kurallar geçerlidir.

3. Ulusal hukukta eğitim ve öğrenim hakkı ile ilgili olarak varolan düzenlemelere de kısaca değinilmelidir. Anayasanın “eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42. maddesinde “kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. / öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. ... / İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır” hükmü yer almaktadır (m. 42/1-2 ve 5). Anayasa’da evlenme hakkına ilişkin doğrudan bir hüküm bulunmamakta; bununla birlikte 41. maddesinde “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır” şeklinde aileye ilişkin bir hüküm bulunmaktadır.

4. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun⁴ “genellik ve eşitlik” başlığını taşıyan 4. maddesinde “Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz” hükmüne; “eğitim hakkı” başlıklı 7. maddesinde “İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. / İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar” hükmüne; “fırsat ve imkan eşitliği”

parents to ensure such education and teaching in conformity with their own religious and philosophical convictions”.

2 Bu konudaki uluslararası belgeler için bkz. **Gemalmaz**, Mehmet Semih, Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş, Legal Yayınevi, 7. Baskı, İstanbul 2010, s. 597 vd.

3 “Men and women of marriageable age have the right to marry and to found a family, according to the national laws governing the exercise of this right”.

4 RG. 24.06.1973, sy. 14574.

başlıklı 8. maddesinde “Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır. / Maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. / Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır” hükmüne yer verilmiştir⁵. Kanunda, ilköğretimin 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsadığı ve ilköğretimin, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu olduğu ve de Devlet okullarında parasız olduğu (m. 22); ortaöğretimin, ilköğretime dayalı, en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsadığı (m. 26); ilköğretimini tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanmış her öğrencinin, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkânlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanma hakkına sahip olduğu (m. 27) hüküm altına alınmıştır. Milli Eğitim Temel Kanunu’nda evlenme yasağı konusunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

5. Türk hukukunda evlenme konusu esas itibarıyla 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda⁶ düzenlenmiştir. Bu doğrultuda Kanunun 124. maddesinde, “Erkek veya kadın onyediyi yaşını doldurmadıkça evlenemez. / Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak bulunduğu karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir” hükmü yer almaktadır. Maddede, evlenmek için kural olarak “onyedi” yaşın dolumu; şartların varlığı halinde ise “onaltı” yaşın dolumu aranmaktadır. Evlenmek için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 12. maddesinde öngörülen “bu hakkın kullanımını düzenleyen ulusal yasalara uygun olarak” şartı madde ile belirlenmiştir.

6. Medeni Kanun uyarınca evlenme yaşına sahip bireylerin aynı zamanda öğrenci olabilmeleri mümkün müdür? Bu konuda herhangi bir engel bulunmakta mıdır? Yine, Medeni Kanun uyarınca evlenme yaşına sahip öğrencilerin evlenmeleri halinde eğitimlerine devam edebilmeleri mümkün müdür? Bu sorulara cevap verebilmek için milli eğitimi düzenleyen mevzuat-

5 Bu temel ilkelerin anlamı konusunda bkz. Yaşar, Nuri, İnsan Hakları Avrupa Sisteminde ve Türk Hukukunda Eğitim Hakkı ve Özgürlüğü, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000, s. 113 vd.

6 RG. 08.12.2001, sy. 24607.

ta bakmakta fayda bulunmaktadır. Bir defa yukarıda da görüldüğü üzere Milli Eğitim Temel Kanunu'nda öğrenciler için evlenme yasağı getiren açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Milli Eğitim Bakanlığı Orta-öğretim Kurumları Yönetmeliği'nin⁷ 28. maddesinde “*evli olanların kayıtları yapılmaz. Öğrenci iken evlenenlerin kayıtları silinerek okulla ilişkileri kesilir*” hükmü yer almaktadır. O halde, bu Yönetmeliğe göre herhangi bir ortaöğretim kurumu ayrımı yapılmaksızın ortaöğretim kurumlarında eğitim görmek isteyen evli kişilerin bu okullara kaydının yapılması mümkün olmamakta; bu okullarda eğitimlerini sürdüren öğrencilerin, Medeni Kanun uyarınca evlenme yaşına sahip olsalar bile, evlenmeleri halinde kayıtları silinmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin getirmiş olduğu bu sınırlama doğrultusunda ortaöğretime ilişkin diğer yönetmeliklerde de ya bu konuda açıkça yasak getirilmekte⁸ ya da “bu yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde ortaöğretim kurumlarında uygulanan mevzuat hükümleri esas alınır” denilmek suretiyle dolaylı yasak getirilmektedir⁹.

7. Bunlar dışında mevzuatta polis öğrenciler ile ilgili olarak 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nun¹⁰ 15. maddesinde açıkça “*Fakülteye evli öğrenci alınmaz ve öğrenciler öğrenimleri süresince evlenemezler*” hükmü; Polis Koleji Yönetmeliği'nin 100. maddesinde “*Öğrenciler okulu bitirinceye kadar nişanlanamaz, evlenemez, herhangi bir kadınla nikahsız yaşayamaz,*

7 RG. 31.07.2009, sy. 27305.

8 Bkz. Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği (RG. 06.09.1998, sy. 23455) m. 8;

9 Bkz. Milli Eğitim Bakanlığı Açıköğretim Lisesi Yönetmeliği (RG. 14.01.2005, sy. 26023) m. 47; Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Liseleri Yönetmeliği (RG. 05.11.1999, sy. 23867) m. 21; Milli Eğitim Bakanlığı Fen Liseleri Yönetmeliği (RG. 10.01.1999, sy. 23579) m. 20; Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliği (RG. 16.06.2009, sy. 27260) m. 17; Milli Eğitim Bakanlığı İmam-Hatip Liseleri Yönetmeliği (RG. 31.07.2009, sy. 27305) m. 38; Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği (RG. 24.12.2005, sy. 26033) m. 56; Milli Eğitim Bakanlığı Özel Akşam Liseleri Yönetmeliği (RG. 17.11.2003, sy. 25292) m. 22; Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilimler Liseleri Yönetmeliği (RG. 17.11.2003, sy. 25292) m. 21; Milli Eğitim Bakanlığı Yabancı Dil Ağırlıklı Liseler Yönetmeliği (RG. 20.08.1999, sy. 23792) m. 20; Galatasaray Lisesi ve Galatasaray İlköğretim Okulu Yönetmeliği (RG. 31.03.2003, sy. 25065) m. 31.

10 RG. 09.05.2001, sy. 24397.

ilişkiye giremez ve hiç bir şekilde yüzük takamazlar"¹¹ hükmü; Polis Koleji- ne Giriş Yönetmeliği'nin¹² Ek-1 kısmında yer alan Yüklenme Senedi ile öğrencilerden, diğerleriyle birlikte, polis kolejine kabul edildiği anda "*nişanlı veya evli olmadığını*", polis kolejinde okuduğu süre içerisinde ise "*nişanlanmayacağını veya evlenmeyeceğini*" taahhüt etmesi istenmekte; Polis Meslek Yüksekokulları Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin¹³ 27. maddesinde "*Öğrenciler, öğrencilikleri sırasında evlenemezler ve evlenme isteğinde bulunmazlar. Buna rağmen evlenen öğrencilerin ilişkileri, yönetim kurulunun kararı, yüksekokul müdürünün teklifi üzerine Başkan onayı ile kesilir*" hükmü bulunmakta; Polis Meslek Yüksekokulları Giriş Yönetmeliği'nin¹⁴ 9. maddesinde yer alan "*kendisi veya evli ise eşinin sabıka kaydı olmadığına dair yazılı beyanı, istenir*" hükmü ile de polis meslek yüksekokullarına evli kişilerin kaydolabileceği kabul edilmektedir.

Bu hükümlerden de görüleceği üzere "yatılı" eğitim veren Polis Koleji, Polis Meslek Yüksek Okulu ve Polis Akademisi öğrencileri için evlenme yasağı bulunmaktadır. Polis Akademisine evli kişilerin öğrenci olarak kaydedilmesi dahi yasak iken; Polis Meslek Yüksekokullarına evli kişilerin öğrenci olarak kaydedilmesi mümkündür. Polis Kolejine evli ve nişanlı kişilerin öğrenci olarak kaydedilmesi yasak olup; kayıtlı öğrenciler için, ortaöğretim öğrencilerine benzer şekilde fakat biraz daha kapsamlı olarak, nişanlanma, evlenme ve birlikte yaşama yasağı bulunmaktadır. Polis Koleji öğrencileri için "nişanlanma" dahi yasak iken; Polis Akademisi ve Polis Meslek Yüksekokulları öğrencileri için "nişanlanma" yasağı bulunmamaktadır. Son olarak, Polis Meslek Yüksekokulları Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nde yer alan "*öğrencilerin öğrencilikleri sırasında evlenme isteğinde bulunamayacağı*" ibaresi ise hukuki açıdan isabetli bir hüküm değildir.

8. Mevzuatta askeri öğrenciler için Türk Silahlı Kuvvetleri Ortaöğretim Okulları Yönetmeliği'nin¹⁵ 13. maddesinde bu okullara giriş koşulları arasında "*Evli, dul, nişanlı olmamak, bir kadınla nikahsız birlikte yaşamamak*"

¹¹ RG. 18.01.1996, sy. 22527.

¹² RG. 06.04.1998, sy. 23309.

¹³ RG. 17.08.2008, sy. 26970.

¹⁴ RG. 17.05.2008, sy. 26879.

¹⁵ RG. 27.09.2001, sy. 24536.

hükmü ile okuldan çıkarılma hallerini düzenleyen 26. maddesinde “*Öğrenim süresince evlenen, nişanlanan veya bir kadınla birlikte yaşayan*” hükmü; Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Meslek Lisesi Yönetmeliği’nin¹⁶ 7. maddesinde bu okullara giriş koşulları arasında “*evli, nişanlı veya boşanmış olmamak*” hükmü ile okuldan çıkarılma hallerini düzenleyen 16. maddesinde “*okulda iken evlenen, nişanlanan veya bir erkekle birlikte yaşayanlar*” hükmü; Astsubay Meslek Yüksekokulları Yönetmeliği’nin¹⁷ 44. maddesinde bu okullara giriş koşulları arasında “*Nişanlı, evli, dul, hamile, çocuklu olmamak veya herhangi bir kadınla veya erkekle nikahsız olarak birlikte yaşamamak*” hükmü ile disiplin ve okuldan çıkarılma başlıklı 61. maddesinde “*Astsubay meslek yüksek okullarına giriş koşullarını taşımadıkları öğrenimleri sırasında anlaşılanlar ile öğrenimleri süresince bu koşulları kaybedenler*” hükmü; Harp Okulları Yönetmeliği’nin¹⁸ 44. maddesi’nde harp okullarına giriş şartları arasında “*Nişanlı, evli, dul, hamile, çocuklu olmamak veya herhangi bir kadınla veya erkekle nikahsız olarak birlikte yaşamamak*” hükmü; Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Meslek Yüksekokulu Yönetmeliği’nin¹⁹ bu okullara giriş koşulları arasında “*Evli veya dul olmamak yahut herhangi bir şekilde bir erkekle nikahsız yaşamamak*” hükmü ile okuldan çıkarma hallerini düzenleyen 46. maddesinde “*eğitim-öğretim süresi içinde evlenenler*” hükmü; Gülhane Askeri Tıp Akademisi Hemşirelik Yüksekokulu Yönetmeliği’nin²⁰ bu okullara giriş koşulları arasında “*Evli, dul veya nikahsız yaşıyor olmamak*” hükmü ile okuldan çıkarma hallerini düzenleyen 54. maddesinde “*Öğrenci niteliğini kaybettiklerine dair Yüksek Disiplin Kurulu tarafından haklarında karar verilenler*” hükmü; Gülhane Askeri Tıp Akademisi Yönetmeliği’nin²¹ 72. maddesinde bu okullara giriş koşulları arasında “*evli veya dul yahut herhangi bir şekilde nikahsız yaşamamak*” hükmü ile çıkarılma hallerini düzenleyen 117. maddesinde “*Giriş ile ilgili nitelikleri taşımadıkları öğrenim sırasında anlaşılanlar ile eğitim-öğretim sırasında giriş ile ilgili niteliklerini değiştirenlerden Yüksek Disiplin Kurulu kararı ile hak-*

¹⁶ RG. 06.05.1982, sy. 17686.

¹⁷ RG. 16.10.2003, sy. 25261.

¹⁸ RG. 03.05.2008, sy. 26865.

¹⁹ RG. 29.04.1994, sy. 21911.

²⁰ RG. 27.11.1985, sy. 18941.

²¹ RG. 14.07.1984, sy. 18458.

larında çıkarılma kararı verilenler” ve “eğitim-öğretim süresi içinde evlenenler” hükmü; Fakülte ve Yüksek Okullar Askeri Öğrenci Komutanlıkları ve Öğrencileri İle Fakülte ve Yüksek Okullardan Yetişen Subaylara Ait Yönetmeliğin²² 9. maddesinde askeri öğrenciliğe giriş koşulları arasında “evli veya dul olmamak yahut herhangi bir kadınla birlikte nikahsız yaşamamak” hükmü ile öğrencilikten çıkarma hallerini düzenleyen 22. maddesinde “evlenenler” hükmü bulunmaktadır.

Bu hükümlerden de görüleceği üzere “yatılı” eğitim veren Türk Silahlı Kuvvetleri Ortaöğretim Kurumları, Astsubay Meslek Yüksekokulları, Harp Okulları, Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Meslek Yüksekokulu, Gülhane Askeri Tıp Akademisi Hemşirelik Yüksekokulu, Gülhane Askeri Tıp Akademisi öğrencileri için evlenme yasağı bulunmakta; evli olanların bu okullara kayıtları dahi yapılmamaktadır. Ayrıca hemen hemen birbirine benzer şekilde bütün bu düzenlemelerde nişanlı, dul ve birlikte yaşayan kişiler açısından bu okullara kayıt yasağı bulunmakta; kayıtlı öğrenciler için ise bu niteliklere sahip olmak okuldan çıkarma sebebi sayılmaktadır.

II. Danıştay Kararlarında Durum

1. Öncelikle, konu ile ilgili olarak *Danıştay*'ın yayımlanmış sınırlı sayıda kararı bulunduğu ifade edilmelidir. Bu kararlarda *Danıştay*'ın yaklaşımının, dava konusu uyuşmazlıklar bağlamında, kişiler lehine olduğu söylenebilir.

2. Konya Sağlık Meslek Lisesi son sınıfında beklemeli olan bir öğrencinin evlenmesi nedeniyle Sağlık Meslek Liseleri Genel Yönetmeliği'nin 89. maddesi uyarınca okuldan ilişkisi kesilmiştir. Bu işlemin iptali istemiyle davacı tarafından açılan davada *Danıştay*, “1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun genellik ve eşitlik başlığını taşıyan 4. maddesinde Eğitim Kurumlarının dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açık olduğu hükme bağlanmıştır. Temel Eğitim Kanunu'nda eğitim hakkı herkese tanınan ve her ne nedenle olursa olsun engellenmemesi gereken bir hak olduğuna göre ve davacının evlenmesinin eğitim görmesini engelleyen bir olay olmadığı gibi son sınıfta beklemeli öğrenci olan davacının okula devam zorunluluğu bulunmaması karşısında evlenmesi öğrenim yönünden herhangi bir sakınca yaratmayacağından evlenme nedeniyle okuldan kaydının silin-

²² RG. 09.05.1977, sy. 15932.

mesi yönetmeliğin 89/A-C maddesinin amacına ve hukuka açıkça aykırıdır” gerekçesiyle işlemin iptaline karar vermiştir²³.

3. Yine İstanbul Sekreterlik Okulunda okuyan bir öğrencinin, evlenmesi nedeniyle kaydının silinmesine ilişkin işlem ile bu işlemin dayanağı olan Sekreterlik Okulları Yönetmeliği'nin 31. maddesinin e bendinin iptali iste miyle açtığı davada *Danıştay*, “Anlaşmazlık konusu hüküm; Sekreterlik Okulları Yönetmeliği'nin 31 inci maddesinin (e) bendinde yer almakta ve bu hükme göre de, sözü edilen okullara kayıt ve kabul için, nişanlı, evli, boşanmış veya dul olmamak gerekmekte ve ayrıca bu şartların öğrenim süresince de devam edeceği aynı bendde belirtilmektedir. / Davalı Bakanlık tarafından verilen savunmada; sekreterlik okullarının ‘orta dereceli okul’ olduğundan bahisle bu okullara evli olarak devam etmenin eğitim bakımından sakıncalı olacağı nedeniyle yönetmelikte böyle bir hükme yer verildiği ileri sürüldüğünden; davada çözümü gereken sorun; bu okulların orta dereceli okul olup olmadığı hususudur. / 18/10/1971 günlü ara kararıyla sekreterlik okullarının orta dereceli bir okul olarak kabulünü gerektirecek hukuki dayanağı davalı bakanlıktan sorulduğu halde cevaplandırılmadığından, savunmada ileri sürülen görüş hukuki bir değer ifade etmekten yoksun kaldığı gibi, ayrıca lise ve dengi bazı okullardan sonra iki yıl öğrenim veren bir okulu orta dereceli okul olarak kabul etmeye hukuken de imkan yoktur. / Açıklanan tüm bu nedenlerle, sekreterlik okulları orta dereceli okul olarak kabul edilmeyeceğinden bu okullara evli olarak devam etmenin ileri sürülen sakıncaları doğuracağı görüşüne itibar edilemez. Bu itibarla hukuki mesnedi bulunmayan ve inandırıcı gerekçelere dayanmayan Sekreterlik Okulları Yö-

²³ D8D, E. 1982/314, K. 1982/1462, KT. 16.11.1982, DD, 1983, sy. 50-51, s. 342. **Azlık oyu şu şekildedir:** “1739 sayılı Kanun Türk Milli Eğitiminin düzenlenmesinde esas alınması gereken ilkeleri saptamıştır. Genel kuralı teşkil eden bu ilkelerden hareketle, yürütme organının görevli olduğu bir alanda ve özellik arzeden mesleki bir orta öğrenim kurumu nedeniyle yaptığı düzenleyici tasarrufla, öğrencilerin okula kayıt kabulü için gerekli şartları tesbit yönünden istisnai hükümler getiremeyeceği sonucunu çıkarmak mümkün değildir. Kaldığı adı geçen kanunda, evli, boşanmış veya nişanlı olanların orta öğretim kurumlarına kabul edilecekleri yönünde açık bir hükme de rastlanmamıştır. Böyle bir hüküm bulunmadığına göre, idarenin, öğrenciliğe medeni hal açısından sınırlama getirmesi doğaldır. Adı geçen kanun yürütme organınca bu şekilde yorumlandığı içindir ki yönetmeliğin 89. maddesine, bu yönde hüküm konulmuştur. Bu haliyle yönetmeliğin kanuna aykırı bir yönü bulunmadığından davacı hakkında uygulanan ilişik kesme işlemi yerinde görülmele davanın reddi gerekeceği oyu ile ekseriyet kararına karşıyım”.

netmeliği'nin anlaşmazlık konusu 31. maddesinin (e) bendi ile bu maddeye dayanılarak davacı hakkında tesis edilen işlemin iptaline" karar vermiştir²⁴.

4. 1980 yılı Üniversitelerarası Seçme Sınavı sonucunda kayıt yaptıрма hakkını kazandığı Samsun Yüksek Öğretmen Okuluna evli olduğu gerekçeyle kaydı yapılmayan bir kişinin bu işlemin iptali istemiyle açtığı davada *Danıştay*, "Anayasanın 50. maddesinde Halkın öğretim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlamanın Devletin başta gelen ödevlerinden olduğu hükme bağlanmış, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nın 'Fırsat ve İmkan Eşitliği' başlıklı 8. maddesinde de 'eğitimde kadın, erkek herkese fırsat eşitliği sağlanacağı'nın' öngörülmesi yanında bu temel ilkeyi kısıtlayan herhangi bir kurala yer verilmemiştir. / Öte yandan Sınıf Öğretmeni Yetiştiren Eğitim Enstitüleri Yönetmeliği'nin 38. maddesinde sadece 'yatılı öğrencilerde evli olmama' koşulu öngörülmüş, ayrıca 1980 yılı ÜSS Klavuzunda 'temel ilkeler' bölümünde anılan yüksek okula kayıt olabilmek için bu yolda bir koşul konulmamış ise de 1980-1981 öğrenim yılında yüksek öğretmen okullarına alınacak öğrencilerle ilgili 4/9/1980 gün ve 35496 sayılı genelge ile belirtilen okullara kesin kayıt yaptıracak bayan adayların 'evli olmaması' gerektiği belirtilmiştir. / Açıklanan sebeplerle 'evli olmak' öğrenime engel bir durum sayılmaması nedeniyle davacı hakkında uygulanan işlemin yasal dayanağı bulunmadığından dava konusu işlemin iptaline ... karar veril(miştir)"²⁵.

5. İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Yüksekokulu'na kaydının yapılmamasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada İdare Mahkemesi tarafından verilen iptal kararının davalı idare tarafından temyizi aşamasında *Danıştay*, "3477 sayılı Yasayla İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne bağlanan Denizcilik Yüksekokulu'na girecek öğrencilerde aranacak koşulları düzenleyen 'Öğrenci Kayıt ve Kabul İşlemleri Hakkında Senato Esasları'nın 4/a-3 maddesinde evli veya dul olan veya herhangi bir biçimde nikahsız yaşayan öğrencilerin sözkonusu yüksekokula kabul edilmeyecekleri belirtilmiştir. / Davacının okuldan ilişişinin 1983-1984 öğretim yılında kesildiği ve o zaman bekar olduğu, daha sonra evlendiği, 3248 sayılı Yasadan yararlanarak kaldığı derslerden sınava girdiği ve notlarını yükselterek gerekli krediye sağladığı ve bir üst sınıfa geçtiği, kayıt yenileme işlemi sırasında

²⁴ D8D, E. 1971/225, K. 1972/2521, KT. 04.07.1972, DD, 1973, sy. 9-10, s. 327-328. Ayrıca aynı karar için bkz. *Danıştay Sekizinci Daire Kararları*, Ankara 1974, s. 362.

²⁵ D8D, E. 1980/3446, K. 1981/2692, KT. 15.09.1981, DD, 1982, sy. 46-47, s. 269-270.

evli olduğunun anlaşılması üzerine kaydının yenilenmediği anlaşılmaktadır. / Her ne kadar 3477 sayılı Yasaya göre çıkarılan senato esaslarının sözü edilen maddesinde evli öğrencilerin okula alınmayacağı koşulu getirilmiş ise de; davacının durumunun özellik gösterdiği, okuldan ayrıldığı bekar olduğunun ve sonradan bir af ile dönebileceğini bilmesine olanak bulunmadığından İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Yüksek Okulu Yönetim Kurulunun 30.10.1989 gün ve 89/24 sayılı kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır” gerekçesiyle kararı onamıştır²⁶.

6. Konu ile ilgili olarak Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Dergilerinde de bir karara rastlanmıştır. Ancak dava konusu olayda askeri öğrenci mecburi hizmet yükümlülüğünden kurtulmak amacıyla evlenerek bizzat kendisi ilişkisinin kesilmesini idareden talep etmiştir. Şöyle ki, Fakülte ve Yüksek Okullar Askeri Öğrenci Komutanlığı emrinde Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı Bölümünde öğrenci iken 30.06.1994 tarihinde mezun olan ancak mezun olmadan bir gün önce yani 29.06.1994 tarihinde bir bayanla evlendiğinden bahisle 30.06.1994 tarihinde idareye başvurarak okulla ilişkisinin kesilmesini isteyen askeri öğrencinin bu talebinin reddi üzerine açtığı davada *Askeri Yüksek İdare Mahkemesi*, “... davacının 30.6.1994 tarihinde okuldan mezun olduğu belirtilmekle beraber; davacının son bitirme sınavına 16.6.1994 tarihinde girdiği, dolayısıyla bu tarih itibarıyla fiilen okuldan mezun olduğu dosya kapsamı ile sabittir. ... Nitekim 926 sayılı TSK. Personel Kanunu’nun 35/C maddesinde, davacı gibi Silahlı Kuvvetler hesabına Fakülte Yüksek Okullarda okuyan askeri öğrencilerin Fakülte ve Yüksek Okulu

²⁶ D8D, E. 1991/71, K. 1991/816, KT. 30.04.1991, DD, 1992, sy. 82-83, s. 679. **Azlık oyu şu şekildedir:** “İstanbul Üniversitesi Denizcilik Yüksek Okuluna giriş koşullarını düzenleyen senato kararında Denizcilik Yüksek Okuluna girebilmek için evli olmamak koşulu öngörülmüştür. Bu koşul Denizcilik Yüksek Okulunun Ulaştırma Bakanlığına bağlı bulunduğu dönemde de ilgili yönetmelik maddesi ile saptanmış bulunmaktaydı. Yüksek Denizcilik Okulunun Üniversiteye bağlı diğer eğitim kurumlarına benzemediği yatılı bir okul olması ve harp okullarına veya polis akademisine benzer nitelikte kendine özgü koşulları olan ve öğrenciliği evli olmakla bağdaşmayan bir eğitim kurumu olduğu bellidir. Davacının bu eğitim kurumu ile ilişkisi kesildikten sonra evlendiği konusunda bir uyuşmazlık bulunmamaktadır. / O halde davacı af yasasıyla yeniden okula kayıt yaptırabilme niteliğini kaybetmiş bulunmaktadır. Çünkü 3248 sayılı Af Yasası bir okuldan kaydı silinen kişinin mutlak olarak yeniden aynı okula kaydının yapılması yolunda herhangi bir kural içermemektedir. Bu yasa eğitim kurumlarına girebilmek için yönetmeliklerle belirlenen nitelikleri kaydı silinen öğrenciler yönünden ortadan kaldırmamaktadır. Bu durumda okuldan kaydı silindikten sonra evlenen davacı Yüksek Denizcilik Okuluna girebilme niteliğini kaybettiğine göre af yasasından yararlandırılmamasında hukuka aykırılık yoktur”.

bitirdikleri tarihten itibaren subay nasbedilecekleri, aynı sınıfta subaylığa nasbedileceklerin sınav tarihleri arasında fark bulunduğu takdirde nasıpların her sınav döneminin en son sınav tarihinde birleştirileceği hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre davacının 16.6.1994 tarihinden itibaren 30.6.1994 tarihinden geçerli olmak üzere subay nasbına engel bir hal bulunmamaktadır. Öte yandan, davacının kendi yaptığı hesaba göre okulun ‘farazi’ olarak kabul ettiği mezuniyet tarihinden bir gün önceki bir tarih olan 29.6.1994 tarihinde, kendisinden 10 yaş büyük bir bayanla evlilik yaparak, subay nasbedilmeden önce askeri öğrencilikten ayrılma amacına yönelik davranışının, Medeni Kanunun 2 nci maddesinde ifadesini bulan objektif hüsnüniyet kurallarına da uyarlı olmadığı açıktır. İdare Hukuku öğretisi ve yargısal kararlarında da ferdin idare hukuku alanında da hüsnüniyet kurallarına uygun hareket etmesi gerektiği kabul edilğinden; davacının sözkonusu davranışının bu değerlendirmede de hukuka uygun olduğu kabul edilemez. ...” gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir²⁷.

SONUÇ

1. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, ortaöğretim kurumu ayrımı yapmaksızın, ortaöğretim kurumlarında eğitim görmek isteyen evli kişilerin bu okullara kayıt yaptırmasını yasaklamakta; bu okullarda eğitimlerini sürdüren öğrencilerin, Medeni Kanun uyarınca evlenme yaşına sahip olsalar bile, evlenmeleri halinde kayıtlarının silineceğini öngörmektedir. Bu düzenleme esas itibarıyla isabetlidir. Bununla birlikte, Türk Medeni Kanunu uyarınca gerekli evlenme yaşına sahip olmak kaydıyla, yukarıda *Danıştay* tarafından da ifade edildiği üzere, devam zorunluluğu bulunmayan ortaöğretim kurumları açısından böyle bir sınırlama getirilmemelidir.

2. Polislik ve askerlik gibi belli bir mesleğe yönelik eğitim veren okullar açısından evli kişilerin bu okullara öğrenci olarak kabul edilmeleri ve bu okullarda öğrenci olarak bulunanların evlenmeleri yasaktır. Hatta bu yasak daha katı bir şekilde bulunmaktadır. Bu yasak, bu tür okulların “yatılı” eğitim vermeleri ve zorunlu olarak “disiplini” daha da ön planda tutmaları gerekçeleriyle mazur görülebilir.

²⁷ AYİM2D, E. 1994/1475, K. 1995/332, KT. 03.05.1995, AYİMD, 1996, sy. 10, s. 497-500.